

1. SVETOPISEMSKI POJEM VERE (7-14)

a) V Stari zavezi

Človek načrtu, ki ga Bog uresničuje v stvarstvu, odgovarja z vero. Temu lahko odgovarja z dvema besedama: *aman* in *heemin*. Bolj značilen je *aman*, pomeni pa trden odnos med ljudstvom in Bogom. Ta vidik zvestobe je v krščanstvu zastopan tudi kot doksologija na koncu molitev. Taka pritrditev, ki prihaja od Boga, pa je vredna popolnega zaupanja, saj le od Jahveja prihaja odrešenje, ki ga človek sprejema z vero in samo dejanje te vere je izraženo s *heemin*, kar pomeni biti trden in gotov. Predlog »be« ali »le«, ki sledi temu, razodeva še več, namreč, nasloniti se na Boga. Kaj je pravzaprav vera? Pomeni izročitev Bogu, ki je močan, to je naš osebni odnos do Boga. Vera se omenja pri *očakih*, npr. Abram, ki verjame Bogu in odide v drugo deželo. Njegovo zaupanje Bogu je vredno človeka (prim. »Bog mu je štel to v pravičnost«).

V 2Mz je opisana Izraelova vera. *Mojzesu* se Bog razodene in vsemu Izraelu napove rešenje iz Egipta, ljudstvo je poslušno, vendar jih omajajo preizkušnje v puščavi.

Naslednja zaveza je pri *Iz*, kjer se dopolni zaveza z Davidovo hišo. Voditelji in ljudstvo so spet nejeverni, vera pač nima nobenega poročstva, kakor Božjo besedo. V *Iz* 43 gre za spoznanje, uvid, namreč, da samo Jahve rešuje.

Psalmi nam predstavijo vidik pomanjkanja vere, hkrati pa nas opominjajo na Jahvetova dela in zaupanje v Božjo obljubo.

Starozavezna vera vključuje tri razsežnosti: zaupanje, poslušnost in spoznanje. Že sam obrazec je naravnan na zaupanje. Vera nas usmerja v prihodnost in je življenjsko občestvo z Bogom.

b) V Novi zavezi

Sinoptiki na nekaterih mestih izražajo vero v Vstalega (Mesija in Gospoda), izraz *pisteuein* pa je bolj vera čudežev, pričakovanje bolnikov na ozdravljenje. Luka predstavlja Marijino vero, njeno darovanje za Božji načrt.

Pavel vero postavlja med dva pola: Kristusovo vstajenje in opravičenje. Če verujemo, da je umrl zaradi naših prestopkov, smo deležni odrešenja. Vera se torej nanaša na Kristusov dogodek, sprejetje le-te pomeni poslušnost evangeliju. V Hebrejcih je naravnan eshatološko, opogumlja stiskane z zaupanjem in vero. V *Apostolskih delih* se še bolj približamo poslušnosti, vera ima prvi pomen v zatrjevanju vstajenja, Bog je ta dogodek realno izvršil.

Apostol Janez ima posebne poteze kristologije. Dar prihaja po Božji BESEDI, Kristusu, ki je temelj vere.

Nova zaveza nam s pojmom vera prinaša bolj prvine spoznavanja in izpovedovanja tistega, v katerem Bog na edinstven način posega v zgodovino, Jezusa Kristusa.

2. SPOZNAVNO-IZPOVEDUJOČI VIDIK VERE V SZ IN NZ TER PRVE CERKVE (18-25)

a) V Stari zavezi

V SZ gre za povezavo vere z zgodovinskimi dogodki, tako prva veroizpoved razglša osvoboditev iz Egipta, ljudstvo se zahvaljuje s pesmimi in psalmi, ne le za poljske pridelke, ampak tudi za Božja dela. Ta dela izraelski Credo poveličuje, to ni naturalistična vera, »Jahve je naš Bog«, v tem je vso dogajanje med Bogom in Izraelom

b) V Novi zavezi

Pavel razlaga temelj oznanjevanja apostolov, namreč Vstali Jezus, prvotne kateheze so usmerjene prav v resničnost njegovega odrešenjskega dela. Ne ostanejo pa samo pri tem,

prehajajo iz odrešenjskega smisla na gospojstvo. Vstajenje je mogočno delo Boga, razglas njegovega božanstva. Jezusovo vstajenje in Božje sinovstvo sta eno v odrešenjskem smisli, Kristusov dogodek je resničnost in v njegovi zgodovinskosti se uresničuje odrešenjska navzočnost Boga.

Osredotočimo se torej na Kristusovo vstajenje, kajti, če Kristus ni vstal, potem je prazna naša vera, to je središčnost krščanske vere, ki je poslušanje te resnice.

Janez nam vero prikaže v luči učlovečenja Božjega Sina, on je realnost Božjega in človeškega, Kristus pa mora biti tudi v meni, če ne, ne morem trditi, da sem kristjan.

c) **Credo prve Cerkve**

Cerkev je skozi izkustvo vere ustvarila obrazce, ki so se udejanili v liturgiji, izpoved v veličastnost Trojice. Prav apostolska vera ima središčne poudarke: učlovečenje, smrt in vstajenje Božjega Sina, Trojico in Cerkev. Veroizpoved pa ni le nauk, gre za Božjo milost v Kristusu preko Svetega Duha. Cerkev se spominja in hkrati aktualizira. Dogodek učlovečenja je hkrati dogodek našega odrešenja. Vera je sprejetje realnosti iz krščanskega oznanila. Obrazci niso sami sebi namen, ampak nam z njimi Bog priobči svojo resnico!

3. **Vera in razum (25-31)**

- Razlika med »vednostjo« in »vero«

Grška in latinska patristika je ohranila biblični obrazec »verovati Bogu« to je temelj vere v božjo besedo. Sv. Avgustin sistematično razlikuje med vednostjo, ki izvira iz razuma in vero, ki temelji na avtoriteti priče, to je na spoznanju, ki ga ima Bog sam o sebi. Sv. Tomaž izključuje, da bi vero povzročala razvidnost verovane vsebine ali razvidnost znamenj razodetja, vera temelji edino le na »veritas prima«, ki je sam Bog. Sholastična teologija je ostala zasidrana med vednostjo in vero, ki temelji na avtoriteti razodevajočega se Boga. Tako je ta teologija skušala ohraniti tako avtonomijo razuma, kakor tudi značilnost vere. 1.vatikanski koncil poda naslednjo definicijo: vera je nadnaravna krepost, s katero ob pobudi in pomoči božje milosti tisto, kar nam je Bog razodel, sprejemamo za resnično ne zato, ker bi z naravno lučjo razuma uvideli notranjo resničnost vsega tega, temveč zaradi avtoritete samega Boga, ki se razodeva in ki se ne more motiti in nas varati. V tem smislu moremo razumeti tudi besede Katekizma katoliške Cerkve: »Biti poslušen v veri pomeni svobodno se podrediti poslušani besedi, ker za njeno resničnost jamči sam Bog, ki je resnica sama. Vera se ne končuje v nekih trditvah ali obrazcih ampak v Bogu. Katoliška vera razume razodetja kot zgodovino Boga s človeštvom. Predmet vere tako niso prvenstveno besede ali stavki, ampak oseba JK in dogodek Jezusovega vstajenja.

- Vera razum osvobaja za višja spoznanja in ga presega

Zelo pomembno je, da sprejemamo in razvijamo tudi razumsko razsežnost vere.pravi odnos med vero in razumom, ki ga je Avgustin vedno iskal poda Anzelm: »Vera, ki išče razumske razloge« 1. vatikanski koncil pravi: pravilno uporabljen razum namreč dokazuje temelje vere; a po veri razsvetljen goji znanost o božjih rečeh; vera pa razum osvobaja zmot, ga varuje pred njim in ga bogati z mnogoterimi spoznanji. 2. vatikanski koncil v dogmatični konstituciji o Božjem razodetju pravi: vera je popolna pokorščina razuma in volje Bogu, ki se razodeva. Razum ima torej pomembno vlogo pri človekovih svobodnih odločitvah. Prava vera je samo »poučena vera«, ki zajema iz razuma in upošteva razum. Okrožnica *Vera in razum* pravi: Intelektus fidei te resnice ne razlaga le tako, da dojema logične in pojmovne strukture trditvev, na katere se členi nauk Cerkve, ampak tudi tako, da razkriva odrešenjski pomen, ki ga te trditve vsebujejo za osebe in za človeštvo. Papež opozarja tudi teologe naj kar najbolj ovrednotijo metafizično razsežnost resnice, da bi tako lažje stopali v pogovore z filozofsko

mislijo. Nato papež opozori na veli napor in prispevek krščanskih mislecev v vsej dobi krščanstva, posredovanju pristnega krščanskega oznanila vsem kulturam in narodom. Vera ni okrnjeno védenje ali odpoved razumu, temveč sta vsak na svojem področju in seveda v njuni medsebojni naravnosti nepogrešljiva. Na protestantske ugovore je katoliška Cerkev odgovorila naslednje: 1. ni res, da bi katoliški pojem vere skrčeval vero na golo intelektualno pritrditev, na razodeti nauk. 2. tudi ni res, da takšna umska pritrditev prav nič ne prispeva k zveličanju. 3. odrešujoča-zveličavna vera nastane in se nadaljuje v človeku ob delovanju treh dejavnikov milosti, razuma in volje. Samo tako je vera nekaj celostnega in odrešujočezveličavnega.

4. Nova zaveza o kristocentričnosti vere (37-43)

1. **Dovršitev SZ v Jezusovem dogodku.** V vseh spisih Nz prihaja do izraza prepričanje o dovršitvi SZ v Jezusovem dogodku. Že Jezus sam, se osredotoča na prihod božjega kraljestva, ki ga sam vzpostavlja. Postavitev evharistije prikazuje Jezusovo smrt kot daritev NZ za zveličanje človeštva – odrešenjsko dejanje in dokončna zaveza se izpolnita v Jezusovi osebi. Prvotno oznanilo je v Jezusovi smrti videlo izpolnitev SZ obljube. Jezusova smrt in vstajenje, »kata tas graphas« (kakor je v Pismih). Ista misel je vključena v dveh naslovih, ki jih prvotno oznanilo daje Vstalemu. »Gospod« – tisti, v katerem je Bog dokončno uveljavil svoje gospostvo nad zgodovino. »Kristus« - Jezus je Jahvetov Maziljenec, obljubljeni in pričakovani Mesija. Jezusov dogodek predstavlja polnost časov zgodovine odrešenja, absolutno sodbo in odrešenje, ter zaradi tega poziv k spreobrnjenju. To prepričanje je nagnilo NZ pisce h kristološki razlagi dogodkov in besedil, ki presega njihov dobesedni pomen. 1.) v Kristusu je postal realnost lik »Jahvetovega služabnika«, umrlega in od Boga poveličanega za odrešenje človeštva (Flp 2,7-11). 2.) tudi omemba Ps 110, nanašajočega na Jezusovo povišanje »na desnico« Boga Očeta izvira iz oznanjevanja apostolov.

2. **Pavel.** Pavel zavestno naglaša, da ima krščansko oznanjevanje za svoje središče Jezusovo smrt in vstajenje. 2 Kor 1,20: »Vse Božje obljube so v Kristusu postale »da«. V tem stavku je zgoščena Pavlova misel o nepreklicni dopolnitvi odrešenjskega božjega delovanja v Kristusu. Pavel gleda onkraj zgodovine očajev, vse do izvirov človeške zgodovine in pokaže na vesoljno razsežnost Kristusovega odrešenjskega dogodka. Adam je predpoda Kristusa: z njim je v človeško zgodovino stopil greh – in smrt. Toda božja milost je zmagala nad grehom in smrtjo, kajti v smrti in vstajenju novega Adama so vsi poklicani k opravičenju in odrešenosti z Vstalim. Odrešenjski božji načrt se je spolnil in razodel v Kristusu. V Njegovem vstajenju je vključeno prihodnje vstajenje vseh ljudi. Kristocentrično gledanje na zgodovino odrešenja dosega vrhunec v svoji eshatološki vsebini: vesoljstvo, človeštvo in zgodovina, naj bi po večnem božjem sklepu postalo deležno slave Vstalega.

3. Posebnosti pri sinoptikih:

a) Jezus Kristus »več kot prerok«. Jezusu pripisujejo poslanstvo, ki je večje od vseh prerokov. Njegov krst ga predstavi kot napovedanega preroka, Duh, ki je nekoč deloval v prerokih prid na Jezusa. Spremenitev na gori povzema misel: To je moj ljubljene Sin, njega poslušajte; »Glas iz nebes« razglašča Jezusa kot tistega, ki ga morajo ljudje poslušati (bolj kot SZ preroke). Prilika o hudobnih vinogradnikih. Sinoptiki povedo tudi, da se je Jezus zavedal absolutne novosti in edinstvenosti božje besede (...jaz pa vam pravim). Veljavnost svoje besede potrjuje z »amen« - ta obrazec vključuje v jedru celotno kristologijo. Ta zavest se zlasti razkriva v Jezusovem naslavljanju svojega »Aba« - ta govornica izraža izkustvo osebnega razmerja do Boga.

b.) Jezusova »biografija« v luči velikonočne skrivnosti. Tudi sinoptike navdihuje velikonočna vera. Pripovedovati hočejo predvsem o Jezusovem življenju.

Mr evangelij ima za svojo vsebino prav Jezusovo osebo. Pred nas postavlja Jezusa, kot »Sina Božjega« (nadčloveškost Jezusove osebe, ki se razodeva v njegovih dejanjih) in »Sina človekovega« (božja moč in Jezusovo eshatološko poveličanje, Jezus kot Jahvejev služabnik). Tako Mr pove, kdo je Jezus: Sin Božji, ki je umrl za odrešenje vseh.

Mt želi pokazati, da je Jezus obljubljeni Mesija, (številni (41) navedki iz SZ). Jezusovo mesijanstvo je združeno s poslanstvom »Jahvejevega služabnika, ki daje življenje v odkupnino za mnoge«.

V Lk je teologija odrešenjske zgodovine, ki se dovršuje v Jezusovem bivanju od prihoda na svet do vstajenja. Skladnost z božjim načrtom je izražena v besedi »dei« - »mora«. Lk prikazuje Jezusovo dejavnost kot spolnitev obljubljenega odrešenja. V dveh govorih v Apd se izraža misel, da se izraelski »credo« nadaljuje v krščanskem »credo«.

5. VERA KOT TEMELJNA ODLOČITEV V SZ IN NZ (55-62)

Vera spada k človekovim temeljnim, življenjsko pomembnim odločitvam. Tako v SZ kot v NZ je vera svoboden človekov odgovor na milost odrešenjskega božjega delovanja. Izhajamo iz nepredvidljive iniciative Boga, ki nam s svojim razodetjem ponudi življenjski predlog; zato je naš odgovor življenjska odločitev.

• Stara zaveza

V **Abrahamu** spoznamo človeka, ki se eksistencialno zaveda, da je verovati »korakati v temino in biti pri tem popolnoma gotov, da tema ni temna za Boga«. Bog je tisti, ki ima iniciativo, ki Abrahamu naroči, naj odide v neznano prihodnost; božja beseda Abrahamu je bila obljuba in poklicanost. Pavel vidi v njem pričo vere, saj je upal proti upanju in zaupal v božjo obljubo.

Tudi v Jahvetovi zavezi z **Izraelom** je Bog tisti, ki ima iniciativo pri osvoboditvi ljudstva. S tem, ko vodi svoje ljudstvo čez puščavo izraža zvestobo svoji obljubi, ljudstvo pa izraža zaupanje in poslušnost njegovim zapovedim. Jahve se razodeva kot ljubosumen Bog, saj ne prenese poleg sebe bogov Kanaana, zato izraelska vere vključuje tudi izključujoče češčenje Jahveja.

Po propadu kraljestva in naroda so preroki v času od 8. do 6. stol. odločno kritizirali pozunanjenost skupnih spokornostnih vaj oziroma dejanj in so osvetljevali globino resničnega spreobrnjenja. Opcija vere se tedaj pokaže kot radikalna in totalna spremenitev »srca«. To pomeni resno vzeti božje zahteve, biti iskren pred Jahvetom ter odločiti se glede razmerja do bližnjega. Najmočnejši opis spreobrnjenja najdemo v Ps 50: priznanje lastnega greha, zaupanje, da je odpuščanje edinole v božjem usmiljenju ter ponižna prošnja za »novo srce«.

Kasneje dobi spreobrnjenje legalistično usmerjenost, ki išče rešitev v podrobnem spolnjevanju postave in zanemarjalo osebno odgovornost naproti Bogu.

• Nova zaveza

NZ povezuje existenco vere s spreobrnjenjem srca, t.j. z notranjo spremenitvijo človeka po daru Svetega Duha, kar opredeljuje korenito in stalno spreobrnitev človekovega notranjega odnosa do Boga in bližnjega, ki je naravnana na občestvo z Bogom v Kristusu.

• Janez Krstnik in Jezus

Janez Krstnik zopet poziva k notranjemu spreobrnjenju, »kajti božje kraljestvo se je približalo«. Odločitev, da človek »veruje evangeliju«, je spreobrnjenje, ki ga zdaj zahteva

dokončno odrešensko dejanje. Zato dobi vera novo razsežnost, namreč oklenitev Jezusove osebe: 1. *priznanje* odrešenske moči Boga, ki deluje v Jezusu in zaupanje v to moč; kakor gobavec: »Če hočeš, me moreš ozdraviti.« 2. *Razpoložljivost* za sleherno odpoved zaradi Jezusa. 3. *Sprejetje* križa.

- *Apostoli, zlasti sv. Pavel*

Apostolska pridiga je razglašanje vstajenja povezala s pozivom k spreobrnjenju. Vera je v tem, da se sami obrnemo k Bogu. Sv. Pavel govori o razmerju med vero v Kristusa in opravičenjem. Absolutna božja milost nas opraviči in ne človek s svojimi dobrimi deli. Je odpoved samozadostnosti: vera je dejanje, v katerem človek v zavesti svoje nesposobnosti, da bo sam sebe odrešil in zveličal, priznava absolutni dar odrešenskega dejanja Boga v Kristusu ter tako prejme milost opravičenja. Pavel naglašá notranje spreobrnjenje: ko ima človek le postavo Duha, takšno sinovsko ljubezen in sinovsko zaupanje do Boga, ki ju dar Duha vzpostavi v notranjosti srca. »Živim pa ne več jaz, ampak v meni živi Kristus.« To pa zahteva dejansko uresničevanje tega spreobrnjenja v delih.

- *Janezovi spisi*

Janez poudarja radikalnost odločitve za vero. V njegovi govorici je vera dramatično izbiranje med življenjem in smrtjo, rešitvijo in pogubo, lučjo in temo, Bogom in svetom. Njegovo razmišljanje o veri temelji na njegovi kristologiji. Jezus je učlovečena beseda, je osebna besede in navzočnost Boga v zgodovini, Jezus je neločljivo luč in življenje, razodevalec in darovalec božjega življenja. Zato zanj sprejem vere pomeni oklenitev Jezusa in v njem Boga. božje življenje ljudje dobivajo v dar samo prek Jezusa, zato se usoda zveličanja odloča v veri v Kristusa. V odločitvi za vero prejme človek življenjsko občestvo s Kristusom in ima tako delež pri Kristusovem življenjskem občestvu z Bogom (Očetom). »Kdorkoli prizna, da je Jezus Božji Sin, je Bog v njem in on v Bogu.«

Janez poudarja tesno zvezo med vero v Kristusa in ljubeznijo do bližnjega. »In to je njegova zapoved, da verujemo v ime njegovega Sina Jezusa Kristusa in da se med seboj ljubimo«

6. Opcija vere pri cerkvenih očetih, pri cerkvenem učiteljstvu in v teologiji (62-67)

- **Cerkveni očetje**

Sv. Irenej – vera je svobodno človekovo dejanje. Istega mnenja je tudi **Klemen Aleksandrijski** in **Sv. Ciprijan**, ki zapiše: »Svoboda verovati ali ne verovati je dana na voljo«.

Sv. Avguštin poglobi pojmovanje vere in pokaže na njeno tesno povezanost z (za)upanjem in ljubeznijo, ter tako njeno usmeritev na JK. Priznava dve prvini vere:

- *zunanja prvina* – prihaja iz oznanjevanja *Božje besede*
- *notranja prvina* – razodevanja, delovanja *milost*.

Tako je JK tisti, ki nas obrne k sebi (pobuda naše vere je na njegovi strani). Kaj pa pravzaprav pomeni verovati v JK? »Tisti namreč VERUJE v Kristusa, ki UPA v Kristusa in LJUBI Kristusa. Kdor torej v Jezusa veruje – **CREDERE IN CHRISTUM**, v tega sedaj, ko veruje v Kristusa, pride Kristus in se na neki način zedini vanj (uni-ter in eum).« In nadaljuje: »Odločiti se za Kristusa pomeni nasloniti se nanj, vse premoči v njem, ki nam daje moč.«

- **V teologiji**

Peter Lombardski prevzame sholastično rešitev Avgustinovega izraza: credere in Christum, ki ga berejo: **CREDERE IN DEUM**; ohrani pa osrednjo misel o **ljubezni kot gibal**u, **vzpodbudi in kot dinamičnem temelju resnične vere**.

Sv. Bonaventura je napravil korak naprej v razumevanju vplivanja VOLJE na pritrnitev vere: »Poseg volje je za vero bistven, vera namreč prihaja iz (raz)uma, kolikor ga nagiblje odločitev volje, da se bo oklepal Krisusa.«

Sv Tomaž se je povzpел do najpopolnejšega in najglobljega teološkega pojmovanja opcije vere. Vera vključuje neko teženje k ljubezni in to Tomaž imenuje **DINAMIZEM LJUBEZNI**. Dinamizem se kaže v človekovi usmerjenosti (naperjenosti) nasproti neposrednemu zedinjenju z Bogom, človekovim poslednjim ciljem. **Opcija vere je torej pri svoji korenini opcija – odločitev za ljubezen!**

Sholastika se tudi nekoliko oddalji od trditve, da je svobodna odločitev nekaj bistvenega za dejanje vere. Tomaž pa gre še dlje in se oddalji od učenja frančiškanske šole, ki razume voljo kot bistveno predpostavko za verovanje, saj vera izvira iz uma v kolikor ga vodi k odločitvi za Jezusa Kristusa. Tomaž poudari **človekovega DUHA**, ki v sebi združuje razum in voljo. V duhu sta tako globoko zakoreninjena razum in volja, ki prejemata od milosti naravnost – orientacijo – k Bogu, ki je prva resnica in poslednji človekov cilj.

- **Cerkveno učiteljstvo**

Tridentinski koncil (kot odgovor na Lutra) **prikaže opcijo vere v liči opravičenja**. Za izhodišče je ta koncil vzel absolutno nezaslužnost upravičenja, ki navsezadnje izhaja iz Božje ljubezni, dovršene v JK. Močno poudarja zastojnost upravičenja, notranjost klicanja milosti in opcijo – odločitev vere kot svoboden vzgib (teženje) duha v smeri k Bogu. Ni pa ta koncil dovolj razložil notranjih vidikov te opcije (upanja, ljubezni, milosti). Ta nezadostnost prihaja iz dejstva, da je preveč izrazito razlikoval med vero, upanjem in ljubeznijo.

Prvi vatikanski koncil prikaže opcijo vere kot pokorščino Bogu, in kot pritrnitev njegovih milosti.

Drugi vatikanski koncil povzame vse notranje razsežnosti (delovanje milosti), ki pripadajo opciji vere, v obrazec avguštinskega izvora: **SVOBODNO SE VSEGA IZROČITI BOGU**. To je osebna oklenitev in trajno oklepanje Boga, zaupanje, podreditev, pokorščina; ljubeča podaritev samega sebe, za kar je potrebno spreobrnjenje ali metanoia. Krščansko verovati pomeni zaupati se smislu, ki nosi mene in cel svet; sprejeti ga kot trden temelj, na katerem lahko brez strahu stojim. To pomeni, da nam je smisel, ki ga ne moremo narediti, ampak le sprejeti, že podarjen, tako da ga lahko le vzamemo in se mu zaupamo. Pomeni opcijo za to, da je tisto, česar z očmi ne moremo videti, bolj resnično od tistega, kar lahko vidimo. Ali kot to lepo zapiše protestancki teolog Ebeling: Verovati pomeni«korakati v temino in biti pri tem popolnoma gotov, da tema ni temna za Boga in zato tudi ne za tistega, ki še v smrti pričakuje Boga, nič drugega kakor Boga.

7. Vera kot Božji dar - pnevmatološka razsežnost vere (68-75)

1. Nauk NZ

Sveti Duh je tisti, ki nas navdihuje, da se oklenemo Boga, ki se nam skozi zgodovino odrešenja podarja in nas vabi v svoje življenjsko območje (to je vera). To misel srečamo posebej v Apd in pri Pavel (Apd 6,5; 1 Kor 12,3), ki postavljata skupaj pojma Duh in vera, kar bi lahko združili: brez Svetega Duha nimamo dostopa do zveličavnih skrivnosti, v katere se poglobljamo s pomočjo vere, ki se nam v nekaterih mestih predstavlja kot Božji dar (Lk 8,10; Flp 1,29, Jn 6,65). Pavel in Janez se opirata na misel, da je vera notranji milostni dar (misel prerokov: Jer in Ezk).

2. Nauk SZ in vstajenje

Jer – Tri Jeremijeva besedila (24,4-10;31,31-36;32,39.40) – Bog izreče kazen zaradi nezvestobe zavezi: vsi se bodo spreobrili z vsem srcem – imajo ključ za razumevanje v besedi »srce« in v obrazcu »spoznati Jahveja«. Srce pomeni človekovo središče, iz katerega

prihajajo misli, odločitve..., »spoznati Boga« pa priznavati ga za edinega Boga, mu zaupati in mu služiti. Bog z darom »srca za spoznanje Jahveja« notranje preoblikuje človeka in ga pouči o svoji besedi obljubi in postavi.

Ezk – Prikazuje dar nove in neminljive zaveze podobno kot Jer, le da uporablja bolj konkretne poteze (16,60.62;36,26-28;11,19.20) – Dam vam novo srce...svojega Duha vam vlijem...

Iz – Delovanje Duha je notranja poučitev, ki jo izvrši bog sam: Vsi otroci so Gospodovi učenci.

NZ povezuje podaritev Duha z vstajenjem oz. po vstalem Kristusu, ki naj bi bil Gospodov Duh, Duh Kristusa. Luka pravi, da Sveti Duh izhaja iz poveličanega Kristusa (Apd 2,33), še bolj precizen je Janez: Sveti Duh še ni prišel, ker Jezus še ni bil poveličan (Jn 7,39;16,13.15).

3. Nauk sv. Pavla

Delovanje Svetega Duha:

- *razsvetljenje in spreobrnjenje*: Sveti Duh človeka notranje razsvetli, iz česar izhaja, da ga spreobrne h krščanski veri, kar pomeni celostna naravnost srca in duha na Boga (Gal 4,8.9), ki nakazuje popolno spremenjenje, ki jo povzroči notranje Božje razsvetljenje.

- *rast v spoznanju odrešenijske skrivnosti*: razsvetljenje se kaže tudi v nenehni rasti v spoznanju darov, ki mu jih je pripravil Bog. Ta rast, to prodiranje v skrivnost Pavel v Ef in Flp predstavi kot »epignosis« - spoznanje, ki predpostavlja krščansko vero in ljubezen, kar pomeni, da kristjan z življenjem po evangeliju prehaja v globlje sfere duhovnega življenja.

- *duh modrosti in razodetja (Ef 1,17)*: Duh v človeku prodira v Božje skrivnosti in srce razsvetli z razumevanjem skrivnosti Boga v Kristusu.

- *radikalno preoblikovanje naše človeške biti*: Duh v nas oblikuje nov razum, ki je sposoben osvojiti skrivnost boga, ustvari sinovsko zaupanje v Boga, prebudi zavest posinovljenja, zavest, da smo ljubljani.

4. Nauk sv. Janeza v evangeliju

Delovanje Svetega Duha

- *Sveti Duh prebujajo vero*: Vera je utemeljena v Kristusu, razodevalcu boga, v človeka pa jo vžge notranje delovanje Boga po Svetem Duhu. Očetovo pritegovanje k veri pomeni notranje Božje delovanje v človeku.

- *Notranje poučevanje človeka*: Biti pritegnjen od Očeta pomeni biti poučen od njega. Notranjost Božjega poučevanja naglašajo evangelisti z izrazi poslušati in dati se poučiti od Boga. Vera je Božji dar, s katerim Bog razodene človeku skrivnost Božjega kraljestva (!?), ki ni vezana na zunanje oznanilo in čudeže, ampak na notranje razodetje (Jn 6,44-47)

- *Rast k polnosti v spoznanju Kristusa*: Sveti Duh vodi k popolni resnici (16,13); vas bo spomnil pomeni vam bo dal razumeti (2,17.22). Pri spoznavanju Kristusa gre za spoznavanje Očeta, gre za spoznavanje obojestranske ljubezni, za spoznavanje življenjskega občestva z Bogom.

- *Božje posinovljenje*: Biti Božji otrok pomeni, da Kristus po Duhu ostaja v nas in mi v njem in po Kristusu vsi v Bogu. Izkustvo občestva Božjih otrok s Kristusom in v Kristusu pomeni deležnost pri Jezusovem občestvu z očetom.

5. Nauk sv. Janeza v prvem pismu

To je najpomembnejši krščanski spis o krščanskem izkustvu. To mu omočajo kriteriji, s katerimi nakazuje, kje se ljudje zedinjamo z Bogom v Kristusu (vera, zapovedi, bratska ljubezen). Delovanje Duha:

- *Rojstvo iz Boga (1 Jn 2,29;3,9)*: Z milostjo posinovljenja doživimo življenjsko občestvo z Bogom, gre za ostajanje Boga v človeku in človeka v Bogu.

- *Dar spoznanja Boga po Kristusu (1 Jn 5,20)*: Božji Sin je prišen in nam dal razumnost da spoznavamo Resničnega. Gre za notranji dar, ki ima sposobnost spoznavanja boga v Kristusu in po Kristusu, Kristusova milost je lič, ki napravlja sposobnost za spoznavanje razodetja.

8. Vera kot Božji dar pri cerkvenih očetih in cerkvenem učiteljstvu (76-82)

Vera po notranjem razsvetljenju Svetega Duha - milost

Že proti koncu 1. stol. piše sv. **Klemen Rimski**, kako milost napravi, da »odpremo oči svojih src za spoznanje« Boga. V 2. stol. sv. Justin poudarja potrebnost milosti spozna(va)nja: »Nihče ne more razumeti (krščanskega oznanila), če mu Bog in njegov Maziljenec ne omogočita razumevanja«.

Klemen Aleksandrijski in Origen sicer priznavata potrebnost razsvetljenja za vero; vendar še bolj naglašata razsvetljujočo vlogo milosti pri napredovanju vere na poti do popolnega spoznanja. Notranji vpliv milosti pri spoznavanju, ki je lastno veri, prav tako priznavajo Didimus Aleksandrijski, Atanazij, Gregor iz Nise in Maksim Spoznavalec.

O razsvetljujočem delovanju Svetega Duha znotraj človeka bolj izrecno in obširno govori sv. **Bazilij**. Svetega Duha označuje kot »Duha spozna(va)nja,« ker vodi k spoznanju »Resnice,« katero »kaže ne od zunaj,« marveč s svojim razsvetljevanjem, ki se uveljavlja v človekovem »srcu«. Od Svetega Duha »prejme verujoči razodetje skrivnosti,« to je luč »za odkritje Resnice.« za »razumevanje Boga«.

V sporu s semipelagijanci je sv. **Avguštin** trdil, da je notranje razsvetljenje milosti absolutno potrebno za vero v Kristusa. Notranje Privlačenje milosti je notranje razodetje. Bog kliče k veri za notranjim razodevanjem, z notranjim poučevanjem, brez katerega bi ne bilo mogoče razumeti krščanskega oznanila.

Tudi v spisih **Cezarija iz Arlesa**, ki v jedru prav tako zagovarja Avguštinovo proti semipelagijansko stališče, je nedvomno govor o milosti kot notranjem razsvetljevanju: Gospod deluje »po svoji milosti z navdihovanjem znotraj v duši. In tako vsakemu človeku, ki stori kaj dobrega, Bog po notranje govori. **Predhodna božja milost je torej tista, ki navdihne vero določenim čutom posameznikov.**

Avguštinovo razlikovanje med zunanjim učenjem, ki ga izvaja pridigar, in »notranjim učiteljstvom« (magisterium internum), ki je delo milosti, nastopa v skoraj dobesedni obliki v patristični latinski teologiji in tudi v monastični teologiji od 6. do 12. stol.: Zunanja predložitev krščanskega oznanila ne zadostuje za prebuditev vere, marveč je neobhodno potrebno tudi notranje razsvetljenje s katerim Bog deluje v človekovih duhovnih sposobnostih.

Sv. Tomaž je to razlago poglobil, ko jo je vključil v svoje pojmovanje odnosa »**narava - milost**«. Polnost milosti bo nastopila v gledanju Boga. Gledanje Boga pobožanstvuje in je zato absolutno »nadnaravno.« Z ene strani to gledanje ustreza najglobljemu človekovemu teženju (**»desiderium naturale,«** »naravno hrepenenje:« imanentnost!). z druge strani pa gledanje Boga tisti dinamizem, ki je lasten ustvarjenemu razumu, ne more doseči (transcendentnost!), marveč ga more le sprejeti kot samopodaritev oziroma samopriobčenje Boga v njem samem - ta samopodaritev (samopriobčenje) Boga ustvarjenemu duhu se udejani tako, da Bog dvigne človekove duhovne zmožnosti na raven, ki absolutno presega sleherno ustvarjeno ali ustvarljivo bitje. Opozarja, da more samo Bog »notranje učiti, dati znotraj razumevanje.« **»Lumen fidei«** torej dvigne človekov razum in voljo v njuni razsežnosti zavestnega teženja.

Janez Duns Skot se je odločno odtrgal od teologije 13. stol. glede razumevanja dejanja vere in glede delovanja milosti v tem dejanju, Skot trdi, da pritrditve, ki je postavljena pod vpliv milosti (»fides infusa«), doseže gotovost, ki je višja od gotovosti pritrditve, kakršno daje človek le ob luči razuma {»fides acquisita«}. Po domače: milost je bolj verodostojna kot razum.

V času **od 14. da 20. stol.** je v sholastični teologiji vladalo dvoje nasprotujočih si mnenj:

- 1) mnenje, ki se navdihuje ob Avguštinovem in Tomaževem nauku in ki pripisuje Milosti notranje-razsvetljujočo funkcijo
- 2) mnenje, ki se navdihuje ob ekstrinzecistična (povezan z zunanjimi dejavniki)-nominalističnem gledanju in ki izključuje sleherni vpliv milosti na spoznavno-hatenjski (intelektivno-volitivni) vidik vere.

Stališče cerkvenega učiteljstva:

Tridentinski koncil (1546) govori o tem, kako Bog po notranje pokliče k veri: »Z razsvetljenjem Svetega Duha se Bog dotakne človekovega srca«.

Prvi vatikanski koncil (1870) navaja stavek 2. oranškega koncila o potrebnosti notranjega razsvetljenja, če naj človek veruje: »Čeprav pritrđitev vere nikakor ni kak slep vzgib srca (animi motus), vendar ne inore nihče pritrđiti pridigi oznanila, kakor je treba za dosego zveličanja, brez razsvetljenja in navdihnjenja Svetega Duha, ki vsem daje lahkoto (suavitatem), da resnici pritrđijo in jo z vero sprejmejo.«

Vatikanski koncil (1962-65): V odnešenjsko-zveličavnem dogajanju, ki prihaja do posebnega izraza v zavezi, prihaja pobuda z Božje strani in ne s človeške. Isto velja za vero. Zato po vsej pravici pojmuemo vero kot človekov odgovor na (predhodni) Božji nagovor. Človek more Bogu odgovoriti šele tedaj, ko ga Bog nagovori. »Vera je po svojem najglobljem notranjem bistvu odprtost človeškega srca pred darom: pred darom, s katerim Bog priobči samega sebe v Svetem Duhu.« Papež nekako nadaljuje koncilsko misel, da je za človekovo izročitev Bogu v veri potrebna predhodna in pomagajoča božja milost ter notranja podpora Svetega Duha, ki nagiblje srce in ga obrača k Bogu, odpira duha in »vsem daje lahkoto, da resnici pritrđijo in jo z vero sprejmejo«.

9. Gotovost vere (83-89)

a) Sveto pismo ne razvija teme gotovosti vere, vsebuje pa vrsto besedil, ki temo nakazujejo. V Mojzesovih knjigah naletimo na izraze gotovosti, da je Jahve edini Bog: »Gospod je Bog ... drugega ni« (5 Mz 4,39); dvom o božji besedi pa je označen kot odklonitev vere: »Niso verovali v Boga,« »njegovim čudežem niso verovali« (Ps 78). *Če dvom izključuje vero, pomeni, da vera s svoje strani izključuje dvom: je trdna gotovost.*

V NZ Pavel očita Galačanom odpad od Boga, zaradi prehajanja »k drugemu evangeliju«, toda vsak »drug evangelij« je »sprevrženje«, zato apostol dvakrat izreka svoje prekletstvo nad vsakomer, ki bi se drznil oznanjati »drug evangelij.« Takšno ravnanje razodeva neomajno gotovost Pavlove vere v »Kristusov evangelij« in oznanja: »Toda Kristus je vstal od mrtvih« (1 Kor 15,20). Vera sprejema evangelij ne kot besedo, ki prihaja od ljudi, »marveč, kar resnično je kot božjo besedo« (1 Tes 2,13): v tem je temelj za gotovost vere.

Sv. Luka formulira gotovost vere: **a)** »Gospod je res (**ontos**) vstal« (Lk 24,34), kjer "ontos" poudarja neizpodbitnost vstajenja in s tem popolno gotovost. **b)** »Za gotovo (**aspahalos**) vedi torej, vsa Izraelova hiša, da je Bog tega Jezusa, ki ste ga, vi križali, postavil za Gospoda in Maziljenca« (Apd 21,34). Izraz "aspahalos" poudarja trdnost vere, ki izključuje sleherni dvom; Zaharijev dvom pa gleda kot nevero, ki jo postavlja v nasprotje do brezpogojne vere pri Mariji. Avtor pisma Hebrejcem spodbuja k neomajnemu ohranjanju izpovedovanja vere v Kristusa in govori o »polni gotovosti« vere ter spodbuja, naj se »držimo neomahljivo vere upanja«. Vero prikaže kot prepričanje o realnostih, ki se ne vidijo. Pri Janezu pa najdemo izraz "oida", ki pomeni spoznanje, »kateremu mu pripada absolutna gotovost«, za razliko od navadnega "ginosko".

b) Cerkevni očetje: Vsa patristična doba zabičuje gotovost, ki pripada pritrđitvi vere: »trdno verujete«, »za gotovo«... (I. Antiohijski) in izključuje dvom ter poudarja brezpogojnost

pritrditve. *K. Aleksandrijski* je prvi opozoril na razliko med razumsko (izvira iz dokaza) in versko gotovostjo (svobodna), ki je višja od racionalne, saj temelji na božjem pričevanju. Največji »dokaz« pravilnosti krščanske vere pa so mučenci ("confesores fidei"). V *bogoslužju* je Cerkev vedno razglašala gotovost svoje skupne vera v Kristusa. Začetna beseda »Credo« in zadnja »amen« izražata to gotovost. Cerkev mora stalno ostajati občestvo tistih, ki verujejo v Kristusa, samo v občestveni gotovosti svojega izpovedovanja vere.

c) Sholastična in današnja teologija: Hugo od sv. Viktorja: »Vera je tista prostovoljna gotovost glede nečesa odsotnega, ki ima svoje mesto nad mnenjem in pod vednostjo«. Po tej definiciji so sholastiki v 13. stoletju začeli primerjati versko gotovost (svobodno in brezpogojno) z gotovostjo »vednosti«. Bog je prva resnica, zato je sama verodostojnost. Razsvetljenje vere nam daje gotovost, ki je višja od vsake druge gotovosti. Današnja teologija se nič več ne sprašuje o višji ali nižji gotovosti vere, saj gre tukaj za dve vrsti spoznavanja, ki se razlikujeta po predmetu spoznanja. Je edinstveni tip gotovosti, ki že po svoji naravi vključuje temeljno odločitev človeške eksistence.

Priznati moramo, da nimamo popolne razvidnosti glede bivanja Boga, ampak je tu mogoča samo nepopolna razvidnost ali moralna gotovost, ki ji um pritrdi brez dvoma a vpliva na nravno življenje, kar posebej velja za verske spoznave. Imenujemo jih tudi svobodne, ker smo tiste iz razumskega sklepanja prisiljeni sprejeti. Spoznanje vere pa gre preko tega in globoko posega v človeško življenje. Gre za svobodni človekov odgovor ob sodelovanju božje milosti. Dejanje vere je bistveno svobodno dejanje, in sicer ravno kot dejanje spoznanja. S tem dejanjem se izvrši celostna človekova podaritev Bogu. Danes pa moramo še bolj kot prej pokazati na vero kot tisto, ki presega vsakršno pozitivistično miselnost. Znanost in človekova moč, ki gradi zgolj na pozitivističnih in egoističnih temeljih in pozablja na transcendentni značaj in smisel človekove osebe, se more obrniti proti samemu človeku. Zelo blizu tej pozitivistični nevarnosti pa je njeno nasprotje – nihilizem, po katerem je vse bežno in začasno, zato pa se ne smemo zavezati ničemur. Tako je današnji čas resničen izziv za oznanjevanje gotovosti vere, ki je onkraj pozitivizma na eni strani in »šibkega razuma« ter zanikanja vsega na drugi.

10. Znamenja razodetja in vere (90-99)

1. SZ

Stara zaveza gleda na znamenja, to so celota okoliščin, v katerih je Jahve pokazal svojo osvobajajočo mogočnost, kot na razodevanje Jahveja, Boga zaveze (2 Mz 15,11), ki se z znamenji vključuje v temeljni dogodek izraelske odrešenjske zgodovine: izhod iz Egipta. Znamenja nastopajo kot poziv k spoznanju in priznanju, da je Jahve edini rešitelj, edini Bog. Brez znamenj vera ni mogoča (2 Mz 4,1-16.30; Oz 3,6-8). Znamenja so bila tista, ki so jamčila za verodostojnost njihovega oznanila.

2. NZ

Če upoštevamo starozavezni kontekst znamenj, kot potrjevanje, da preko prerokov govori Bog sam, lahko toliko boljše začutimo božjo mogočnost v Jezusu.

a. *Sinoptiki*

Evangelisti pripisujejo veliko pozornost različnim javljanjem Božje mogočnosti v Jezusovi osebi. Na to nas opozori že terminologija, ki jo uporabljajo za dejanja, ki jih Jezus izvrši. Dejavno navzočnost Božje moči v Jezusovi osebi je označena z besedo »dynameis«, kar pomeni Jezusovo nadčloveško avtoriteto, eshatološkost njegovega oznanila, njegovo mesijanstvo, učinkovitost vere vanj. Dynameis v ljudeh vzbuja vprašanje, kdo je Jezus. Trije dogodki to še posebej nakazujejo: ozdravljenje mrtvoudnega (Mr 2,7-10), odgovor Janezovim učencem (Mt 11,2-7) in opozarjanje na odgovornost za znamenja, za nevero (Mt 11,20-24).

Druga beseda, s katero je opisana Jezusova oblast in avtoriteta, pa je »exousia«, s katero Jezus brezkompromisno izvršuje svoje poslanstvo.

b. *Janezov evangelij*

Janezov odnos vere do Jezusove osebe je še globlji. Janez se opre na spoznanje o Jezusovem Božjem sinovstvu, ki z inkarnacijo začenja razodevanjsko vlogo, ki je lastna Očetovi besedi. Uporablja besedo »semeion« in ne »dynamis«, kar bi lahko prevedli z znamenjem, ker kaže na Jezusovo osebo – kdo je on? In hkrati, ker Janez posebej izpostavi prvo, drugo in ostala mnoga znamenja, kar le podkrepi pomembnost znamenj, ki končno kažejo na razodetje božjega sinovstva. Janez uporablja tudi besedo »erga« (dela), ki bolj skuša nakazati Očetovo dejavnost v Jezusu. Znamenja postanejo začetek vere in odgovornost za nevero (Jn 2,23). Vendar, za Janeza oznanilo in znamenja nista dovolj za verovanje, potrebno je tudi notranje delovanje Sv. Duha. Znamenja so poročila verodostojnosti Jezusovega oznanila.

3. Vloga znamenj pri opciji vere po gledanju cerkvenih očetov

a. *Apologeti* – ni velikega razpredanja, ali doseže znamenja razodetja razum sam ali vera. Pojavili pa so se neki novi vidiki, ki kažejo verodostojnost krščanstva: vzvišenost nauka, sveto življenje, trdnost v preganjanjih in žrtvovanje življenja zaradi vere

b. *Origen* – prvič omenja vlogo razuma pri verovanju; v delu *Contra Celsum* (proti verovanju brez razlogov – Celz) trdi, da vera ni brez poglobljenega preudarka o tem, kar verujemo, izobražen kristjan lahko poda razloge za vero, ki jih našel s premislekom in modrostjo

c. *Evzebij Cezarejski* – podobno kot Origen izzvan (Porfirij) in skuša pokazati dokaze razuma za naš nauk. Krščanska vera ni oropana premisleka, ampak zajamčena z razumnimi razlogi. Dokazi, ki jih navaja, sovpadajo z Origenovimi, Evzebij le bolj izrečno pokaže, da je pri veri udeležen premislek človeškega razuma kot pogoj.

č. *Očetje 4. in 5. stol. (Bazilij, Ambrož...)* – Znamenja kažejo na verodostojnost oznanila in pripravljajo človeka, da izvrši odločitev vere.

d. *Avguštin* – Znamenja imajo lastno mesto v refleksiji pred vero in kažejo na dolžnost verovati.

4. Vloga razuma pri opciji vere po nauku teologije

a. *Pred sv. Tomažem Akvinskim*

Srednjeveška teologija je vprašanje razmejila. Po eni strani vera ne more shajati brez razuma (1 Pt 3,15), po drugi strani pa ne more biti zgrajena na podlagi sklepanja. To sta prva pravilno povezala Rihard in Hugo od sv. Viktorja, ki sta funkcijo razuma videla v spoznanju skrivnosti, ki se opirajo na znamenja razodetja. Teologi so razlikovali med »fides acquisita« (pridobljena vera, ki izhaja iz razuma) in »fides infusa« (vlita vera, ki izhaja iz delovanja milosti in se opira na »veritas prima«, na temelj vere, ki je hkrati predmet vere).

b. *Tomaž Akvinski*

Pritrditev vere temelji samo v Bogu, po milosti; to je dejanje svobode, ki ne more biti brez luči razuma (razum pride do potrebnosti vere). Človeka, torej, k veri nagiblje tako znamenja kot tudi notranje vabilo Boga, tako spoznanje znamenj kot tudi naotranje razsvetljenje. Luč razuma in luč vere prihajata obe od boga in si ne moreta nasprotovati. Vera izpopolnjuje razum.

c. *Oddaljitev od Tomaževega mnenja in vračanje k njemu*

J. Duns Skot znova uvede razlikovanje med »fides acquisita« in »fides infusa«. Trdi, da je razodetje zgolj stvar razuma in po drugi strani »vlita vera« stvar Božje avtoritete. Če je vlita vera avtoriteta razodevajočega Boga, potem to pomeni, da je razum bistvo vlite vere.

d. *1. vatikanski koncil*

3. poglavje konstitucije *Dei Filius*: vera je popolna pokorščina razuma in volje Bogu, ki se razodeva in zaradi znamenj je ta pokorščina skladna z razumom. Znamenja imajo funkcijo svobodne potrditve veri. Izrecno je koncil zavrnil mnenje, da je edino znamenje

verodostojnosti notranje izkustvo. Trditve 1. vat. koncila: - veljavnost zunanjih znamenj razodetja

- potrebnost teh znamenj
- funkcija znamenj je napraviti odločitev vere skladno z razumom
- prek znamenj more razum dokazati dogodek razodetja, kar pa ni vedno razvidno.

V človeku je torej vedno pri vprašanju vere navzoča notranja milost, ni pa izključena možnost, da bi prišli do vere na podlagi razumskega procesa.

4. J. H. Newman

Newman se je bojeval zoper racionalističnemu poplitvenju vere. Trdil je, da mora človek iskati Boga z zanesljivimi sredstvi – pokorščina, pripravljenost na vero, samo razum človeku ustvari votel, nestvaren nazor, ki je slaba opora. Vse mora težiti k duhovnim okrepitevam. Glede zunanjih znamenj razodetja pravi, da je mogoče preko njih priti do popolne gotovosti, majhni dokazi so dovolj za trno religiozno resnico.

Eklezialna razsežnost vere (103-108)

1. **»Mi« verovanja.** Vera ima občestveno razsežnost. »Jaz« vere se mora vključiti v »mi« vere. »Jaz verujem« pomeni, da je vera odgovorna in osebna odločitev posebnega človeka. »Verujemo« pa pomeni, da ne more nihče verovati sam. Nihče tudi ne more vere ohraniti zase, ampak jo mora posredovati drugim. Ljubezen do Jezusa in do ljudi nas sili, da govorimo o naši veri drugemu. Vera je osebno dejanje, svoboden odgovor človeka na pobudo razodevajočega Boga. Ne moremo verovati, ne da bi nas nosila vera drugih, in s svojo vero prispevam k nošenju vere drugih (KKC). Zato Tertulijan: »En kristjan ni noben kristjan«. V občestveni veri posameznik ne izgubi svoje enkratnosti, ampak jo postavi v službo celotnega občestva – občestvo oseb. Občestveni značaj vere ima svoje temelje v zaveznem značaju razodetja. To se izvršuje na način zaveze med Bogom in izvoljenim ljudstvom. Božja beseda predstavlja povabilo ljudstvu, da tudi samo pristopi k tej zavezi. Ko Jezus sprašuje svoje učence kaj pravijo, kdo da je, Peter v imenu vseh odgovori in izrazi vero apostolov: TI si Mesija. Edino vera, ki jo je izpovedal Peter in z njim Cerkev, se dotika srca skrivnosti. Krščanska vera je postala skupna last celotne Cerkve. Ta ima kot občestvo vertikalno razsežnost v smeri k Bogu in horizontalno v smeri k vsem vernikom. »En Gospod, ena vera, en krst.« Te tri stvari spadajo skupaj.

2. **Cerkev znotraj »Člena o Svetem Duhu« kot predmet vere.** Veroizpovedi govorijo o Cerkvi znotraj člena o Svetem Duhu. Cerkev ima svoje mesto v veroizpovedi zato, ker v njej živi in deluje Sveti Duh. Zakaj ne zadostuje veroizpoved v Boga brez dodatkov o Cerkvi? Vera v Boga vključuje vero v njegovo besedo in njegovo odrešenijsko delovanje, ki vključuje tudi Cerkev, katero je on po Jezusu in SD utemeljil. Ko govorimo o občestvune mislimo na številčnost, ampak na »enega Duha«, ki iz vernikov napravlja občestvo, ki je »enega duha in srca«. Celota vernikov, ki imajo maziljenje SD, se v veri ne more motiti. Božje ljudstvo pod vodstvom svetega učiteljstva sprejema ne človeško besedo, marveč božjo besedo: oklepa se vere, ki je bila enkrat izročena svetim, vanjo s pravilnim presojanjem globlje prodira in jo v življenju na polnejši način uresničuje. Prepričanje, da »iudicium Ecclesiae universalis errare in his quae ad fidem pertinent impossibile est«, je last celotne tradicije.

3. **Cerkev kot subjekt verovanja.** Cerkev ni samo predmet vere, temveč je tudi sama »verniki«. »Ne glej na naše grehe, ampak na vero svoje Cerkve!« To je izvorni pomen pojma »fides ecclesiastica« (vera Cerkve). Ta je prišla do izraza že od vsega začetka pri krstu otrok (če bi krstu otrok manjkala solidarnost z vernim občestvom, to ne bi bil zakrament vere v pravem pomenu). Naša vera se »pridruži« veri Cerkve. Kristjan veruje »v Cerkvi«, zato je njegova vera cerkvenostna, ali pa ni krščanska! Najprej Cerkev izpoveduje vero v Gospoda, z

njo pa tudi mi izpovedujemo »verujem« in »verujemo«. Verujemo Cerkvi kot materi našega novega rojstva in ne v Cerkev, kakor bi bila ona povzročiteljica našega odrešenja. »Verovati« je cerkvenostno dejanje. Vera Cerkve prehiteva, poraja, nosi in nahranja našo vero. Ne more imeti Boga za Očeta, če nima Cerkve za mater. (Ciprijan)

4. **Cerkev kot pričevalka vere.** Evangelij je Cerkvi zaupan kot veselo oznanilo za vse človeštvo. V zavesti tega poslanstva, se Cerkev obrača k vsem narodom. Vera sama sili k pričevanju: »Veroval sem, zato sem govoril« (2 Kor 4,13). V cerkev ljudje vstopajo in v njej ostajajo predvsem zato, ker in kolikor v njej srečamo Kristusa. K najvišji prepričljivosti Cerkve prispevajo mučenci.

5. **Sklep.** Krščanska vera je vera v Jezusa Kristusa, vera v troedinega Boga, ki nam jo oznanjajo apostoli in se nam posreduje v Cerkvi, vera, ki jo moremo živeti samo znotraj Cerkve. Gre za osebno vero, ki je kristološka, trinitarična in cerkvenostna. Pastoralni delavec in vsak vernik se mora najprej nahraniti s to resnico, da bi mogel iz nje živeti in jo oznanjati. Bog je merilo našega življenja. Kolikor je velik naš Bog, tako velika je tudi naša vera.

11. Biblični pojem upanja (113 – 127)

Grški izraz *elpis* je v vsakdanji rabi nevtralen v NZ pa dobi pomen pozitivnega pričakovanja prihodnosti na temelju odrešenjskega delovanja Bog po Jezusu Kristusu. Pojem *elpis* prevzame Pavel.

a) SZ

Batah pomeni imeti **zaupanje**, čutiti se varnega, gotovega. Najpogostejši obrazec je imeti zaupanje v Jahveta, v njegovo besedo.

Hasah, giwah, hikah, yahal izražajo **vztrajno, željno in zaupljivo pričakovanje** Boga, hrepenenje po odrešitvi.

Jahve je Izraelovo upanje, ničesar kar lahko izdela človek ne more biti temelj upanja. Kateri zaupajo v Gospoda dobivajo novo moč. Izraelova **zgodovina je odprta v prihodnost**. Bog je Bog pred nami in ne toliko nad nami. Njegova presežnost je moč naše prihodnosti. Da Bogu je da ljudem – **služba svetu in človeku je služba Jahveju**. Da je Jahve vreden zaupanja nam potrjuje Izraelova zgodovina: Abraham, Mojzes, sinajska zaveza (postava je podlaga upanja), preroško izročilo, modrostno slovstvo (se osredotoči na upanje za posameznika). Pojem obljube je središčnega pomena za starozavezno pojmovanje upanja.

b) NZ

Pavel okarakterizira kristjane kot tiste, ki imajo upanje; pogani so z razliko od njih brez upanja in brez Boga. Krščansko upanje je živo. **Kristus je izpolnitev upanja** starozaveznega ljudstva in **temelj novih obljub**. Kristjan vstopa v upanje, ki je podarjeno s povabilom v božje kraljestvo (to pa ni le prihodnost ampak že tudi resničnost).

- Sinoptiki: božje kraljestvo je izpolnitev temeljnih hrepenenj (za tiste, ki iščejo izpolnitev upanj in hrepenenj na lastno roko pa obsodba), oznanilo upanja, ki zahteva odprtost našega srca. Jezus sam živi iz upanja na prihod božjega kraljestva in predanega zupanja Očetu. Vstali je spolnitev obljub in predujem ponovnega prihoda.

- Pavel: upanje zaznamovano s pričakovanjem skorajšnjega prihoda vstalega. Upanje kot značilnost kristjanov. Naše upanje je utemeljeno v Kristusu, celotnem Kristusovem dogodku, ki nosi v sebi razsežnost poslednjega in dokončnega, izvira pa iz daru Svetega Duha, eshatološkega daru Vstalega. Duh prebuja v srcu zaupanje kot odgovor upanja na božjo ljubezen.

Različni vidiki krščanskega upanja:

- **Pričakovanje** prihodnjega odrešenja oz. zveličanja

- **Zaupanje** v božjo obljubo, izpolnjeno v Kristusu
- Potrpežljiva in vztrajna **stanovitnost** sredi nadlog in stisk
- **Odprtost** za Boga in neukrotljiva srčnost in pogumnost v zaupanju edinole v božjo milost (Abraham upa proti upanju)
Pavel podčrtava odpoved sleherni samozadostnosti.
- Pismo Hebrejcem: zelo pomembno. Krščansko upanje je zaupanje v bižjo zvestobo, ki se je enkrat za vselej udejanila v Kristusovem dogodku, obenem pa vztrajno pričakovanje razodetja Kristusa v slavi . To je tisto boljše upanje.
- Janezovi spisi: manjka izrazoslovje upanja. Pomembna napetost med že zdaj božjega sinovstva in še ne prihodnje polnosti.
- Petrovi spisi: Bog nas je po **vstajenju JK** (temelj) od mrtvih prerodil za **živo upanje**. Evangeljsko oznanilo je povabilo k upanju.

12. Vsebina novozaveznega upanja in mesto upanja v zgodovini (131-138)

a) Upanje, ki je zaslužno na križu

Specifičnost krščanstva je Kristusov križ, ki pomeni, da je Kristus nase vzel najbolj brezupno situacijo, da bi tako mogli mi gojiti upanje v najbolj težkih situacijah. Brez tega Božjega posega ne bi imeli nobenega razloga za upanje. Vstajenje Križanega je predujem dokončnega vstajenja mrtvih. Bog je tako pokazal svojo brezpogojno milost. Velikonočna vera je torej premagani obup. »*Ave crux, spes unica!*«

b) Upanje porojeno v velikonočnem dogodku

Velika noč je dan vseobsegajočega upanja, v katerem je temelj upanja. Zadnja beseda Boga glede človekove usode je življenje, je upanje. Kristjan gleda zgodovino v luči Kristusovega vstajenja, katerega pa lahko razumemo zgodovinsko šele v celoti vedenja, upanja in ravnanja. Vstajenje pa je tudi dejstvo, ki preoblikuje. Vanj smo poklicani vsi. Obuditev je božji protest zoper smrt. V to dejavnost smo poklicani vsi kristjani. To kar je že uresničeno, je že dovolj velik razlog za praznovanje. Prav v praznovanju pa odkrijemo presežno vrednost upanja.

c) Upanje v pričakovanju drugega Kristusovega prihoda

Kakor vstajenjska vera daje temelj, tako drugi Kristusov prihod opredeljuje obzorje upanja. Pavel pravi da naj pravično in res pobožno živimo v sedanjem veku, ko pričakujemo, da se bosta uresničila blaženo upanje in slava Jezusa Kristusa, ki je dal sam sebe za nas (prim. Tit 2,12-13; prim. itd.). Zaradi upanja v vstajenje od mrtvih je moral Pavel pred sodišče. Tudi prihodnja sodba je predmet upanja, hrepenenja »Amen, pridi, Gospod Jezus!« (Raz 22,20). Kristus na prihaja k obsodbi, ampak k dokončni vzpostavitvi kraljestva resnice, miru in ljubezni. Za krščansko upanje je bistvenega pomena spomin katerega pa obhajamo v zakramentih (evharistija-predujem večne gostije, nam omogoča, da polni blaženega upanja pričakujemo drugi Kristusov prihod).

č) Vera, ki omogoča spreobrnjenje in spravo

Vera, ki usmerja v prihodnost je predvsem vera, ki omogoča spreobrnjenje. Kdor ne vidi pred seboj prihodnosti, ne najde moči za korak spreobrnjenja, preko katerega pa zopet vstopamo v prihodnost. Tako postane upanje novi slog življenja, ki ni podvrženo strahu. Originalnost krščanskega upanja pa prihaja iz edinstvenosti Kristusovega dogodka, ki je izpolnitev in obljuba dokončnega božjega prihoda. Temu dogodku pa ustreza odgovor vere-upanja (vere v to, kar je že izpolnjeno, upanja na poslednjo prihodnost kot absoluten B. dar).

Mesto upanja v razvoju teologije

a) Mesto upanja v zgodovini

Kljub stalni navzočnosti teme o upanju v kršč. oznanjevanju, ne poznajo izrecnega sistematičnega nauka o tej kreposti. Za to krepost se pojavlja znamenje sidra, vklesano na nagrobnikih opremljeno z napisom: Spes in Deo, spes in Christo. Znamenje ima izvor v Heb 6,19. Ignacij Antiohijski označuje evangelij kot »oznanilo vsesplošnega upanja«. Teologi so o upanju govorili bolj pod etičnim vidikom. Največ težav je bilo z opredelitvijo odnosa med vero in upanjem, kajti vprašanje zaupanja je bilo enkrat pridruženo veri, drugič upanju. Največkrat pa je predstavljalo pričakovanje drugega prihoda. Najbolj sistematično je upanje obravnaval Tomaž Akvinač in sicer kot teološko krepost. Po Aristot. Vzoru jo poimenuje »PASSIO«. Dobrina, ki je predmet kršč. upanja, je dosegljiva samo s pomočjo Boga. Materialni predmet pa je večno življenje v Bogu. Nekatera verska gibanja kot npr. milenarizem, pa so gojila izkrivljena upanja. Šele 2. vatikanski VCZ odkriva nove razsežnosti upanja in njegovo potrebnost.

aa) Ernst Bloch (ploh,dila,lajšta)

Marksistični humanist. Navduši se nad Sv. Pismom, v katerem zreducira mistične elemente na antropološko teorijo-prakso upanja. Bloch govori o mnogih upanjih, ki si jih ustvarjamo, ta pa razlikuje od enega upanja, ki nam je bilo dano. To upanje ni transcendentne narave, ampak gre v smeri prihodnosti in preseganja upanj (tako pravi Bloch). Ta vakuum imenuje »odprti topos nečesa, kar je pred nami«. Ta praznina presega vse predstave, ki bi jo lahko izpolnile. Človek je v prihodnost usmerjeno bitje, ki se mora uresničiti šele onkraj zgodovinskega procesa in uresničenja njegovih skritih možnosti. Še ne-zavestnemu človeku ustreza še-ne-nastala stvarnost narave. Narava, ki je tako še polna možnosti je človekov partner, ne pa področje izkoriščanja.

bb) Jürgen Moltmann

Ima pač teologijo upanja. Upanje je upanje vere. Prikazati hoče eshatološko razsežnost krščanstva, zaradi česar je Cerkev »občestvo izhoda«. Tako je le Kristusova prihodnost tisti ključ, iz katerega prejema kršč. svojo pravo vsebino in upanje. Teologija upanja se ukvarja predvsem s prihodnostjo sveta in zgodovine. Eshatološki čas je nastopil že z Jezusom. Govorimo torej o prihodnosti sedanjosti. Kajti *Bog upanja je pred nami*(k nam prihaja iz prihodnosti naproti) in vsa zg. je usmerjena k njemu, v dokončno eshatološko uresničitev v Njem.

13. Razsežnosti krščanskega upanja (152-158)

a) *Upanje predpostavlja obdarovanost*: in ne človekova zaslužnost. Upanje se naslanja osebo, ki je vseskozi zvesta sami sebi in svojim obljubam. Sloni na veri v osebnega Boga, ki se nam podarja iz ljubezni. Tako upanje je odprtost za darove, ki nas morejo vedno znova presenečati.

b) *Ustvarjalnost krščanskega upanja*: Kršč. upanje je ustvarjalno in kristjani so sodelavci pri ustvarjanju prihodnosti konkretne družbe. Kršč. usposablja človeka z močjo upanja za zvestobo svetu in življenju, daje pogum za življenje in pripravljenost za trpljenje. To upanje gre onkraj tega sveta, vendar ne mimo tega sveta, saj ga jemlje seboj na poti k Bogu. Upanje je v bistvu izročitev Bogu, je naslovitev nanj.

c) *Konkretnost krščanskega upanja*: Ko kršč. govori o upanju, govori o prihodnosti ljudstev. Upanje osvobaja človeka na vseh področjih življenja in udejstvovanja: na ekonomskem,

političnem in kulturnem. Daje tudi notranjo svobodo. Človeka na povsem nov način usmerja v življenje. Podpira spolnjevanje zemeljskih nalog in ni beg v prihodnost. Konkretnost se torej kaže v ustvarjalnosti upanja.

č) *Dinamičnost krščanskega upanja* je počelo za dinamičen proces. Upanje nagiblje človeka naprej (uuuopa), naproti tistemu »še ne«, ki kristjana ne pusti, da bi zadremal. Upanje je dinamična stran vere in ljubezni, kakršni sta lastni potujoči Cerкви, ki je »kal in občestvo upanja«.

d) *Realističnost kršč. Upanja*: Samo upanje je realistično, ker samo upanje napolnjuje vsa dejstva z možnostmi in jih jemlje resno. Ne jemlje stvari take kakršne so v tem trenutku, ampak kot nastajajoče in v vseh še ne neuresničenih in vendar realno možnih razsežnostih. Kršč. upanje vidi trpljenje in vendar veruje v prihodnost. Ima transcendenten temelj in je živo. Upa v človekovo prihodnost, ker izhaja iz izkustva, da Bog upa v človeka. Daje gotovost, da je bivanje smiselno.

e) *Revolucionarnost kršč. upanja*. V smislu: Kristjan je s tem svetom nezadovoljen, ker upa na srečo, od katere imamo sedaj samo predokus. Upanje je tako orožje v rokah nezadovoljnih, ubogih in zatiranih in vodi Cerkev k solidarnosti z njimi, hkrati pa postavlja pod vprašaj družbo, ki hoče biti samozadostna. Revoluc. upanja je izraz njegove moči kajti njegov temelj je Bog in ne našega prizadevanja.

f) *Kršč. upanje je osvobajajoče*: Svoboda v kršč. smislu je za in ne od. Svobodni moremo biti samo skupaj z ostalimi ljudmi, ki naj bi tako sestavljali družbo svobodnih ljudi. Trajno svobodo lahko vzpostavimo le s spoštovanjem. Posameznik lahko to osvobajajočo moč evangelija doživi prav preko spreobrnjenja.

g) *Krščansko upanje je vesoljno*, saj ima pred očmi rešitev celotne zgodovine. Ta bo rešena tako, da bo pritegnjena v večno življenje Boga. Krščansko upanje nikogar ne izključuje. Govoriti smemo o »enem upanju« za vse in o eni prihodnosti, ki nas napravlja solidarne.

- *Je upanje za vsako obdobje zgodovine*, saj kristjan vidi v njej na delu »Boga zgodovine«. Resnično zg. ustvarjajo tisti, ki omogočajo drugim človeka vredno življenje. Ni upanja proti drugim, ali brez drugih. Prihodnost je last vseh, ali pa je ni niti zame.

- *Je upanje za vse ljudi* predvsem za najmanjše. Zato ima solidarnostno razsežnost. Blagri so statut, ustava, himna tistih, ki po človeško nimajo kaj upati.

- *Je upanje za vsa ljudstva*, ki životarijo, živijo človeka nevredno življenje, ljudstva tretjega sveta, begunce, izseljence.

- *Je upanje za vse stvarstvo*, celotno okolje, saj je vendar poklicano, da skupaj s človekom doseže svoj cilj v »novem nebu in novi zemlji«.

h) *Kršč. upanje je vključujoče, ne pa konformistično*: Sprejme vse, kar najde drugod dobrega in zdravega, ne podlega pa neki vseenosti. Do tega ohranja tudi kritični odnos z namenom, da se ne odpove lastnemu predmetu in sporočilu. Kršč. eshatologija pomaga svetni eshatologiji, da bi se osvobodila fatalizma, lahkomišelnega optimizma, fatalizma, pesimizma in predrznosti.

i) *Upanje zoper smrt*: To postavlja upanje na čisto drugo raven. To moč daje vstajenje Jezusa Kristusa. Za vstajenjsko upanje je smrt »poslednji sovražnik« Boga in človeka. Kristjan se sreča s smrtjo tako, da se z njo spoprime, jo pretrpi ter jo napravi za ljubeči dar.

14. Odnos Krščanskega Upanja Do Svetnih Upanj (159-170)

a- individualistično umevanje upanja

Napačna je predstava, ki nam jo zagotavlja božja obljuba, če pri tem samo upamo zase, ne pa tudi za druge. Dolžnost kristjana je, da upa tudi za svoje brate in sestre, pa tudi za tiste, ki ne verujejo v Boga.

Pravo kršč. upanje mora biti občestveno, usmerjeno na dovršitev odrešenja ob 2. Jezusovem prihodu., ki je zagotovljeno v prihodnosti. To nasprotje mora presegati nasprotje med tostranstvom in onostranstvom.

b- fatalistično popačenje upanja

Pravo upanje se dejavno trudi za prihodnost, ki nam je obljubljena, na pa, da samo pasivno čakamo, da se bo naše upanje uresničilo. To življenje ni čakalnica.

Kristjanu je naročeno naj se dejavno trudi, naj razvija svoje talente. Moramo biti močni, pogumni, krepostni, ponižni, potrpežljivi in modri, saj Bog računa s človekovo svobodno voljo in njegovim naporom.

c- Evolucionistično- horizontalno pojmovanje upanja

Tu je v ospredju evolucija in misel, da se vse razvija k vedno popolnejšemu in da bo človek tako postal vedno boljši in tako sposobnejši za odstranjevanje zla. Pri tem pa mu ne bo potrebna božja pomoč. To misel pripisujejo Teilhardu de Chardinu, vendar ni nikoli razvijal te misli, le pokazal je na to misel., poudarjal je, da človek s svojo dejavnostjo še ne more doseči poslednjega cilja.

Evolucionistično-horizontalno pojmovanje upanja je skušnjava, ki jo lahko označimo kot časni mesianizem. Kakor, da bi tisto, kar nam je obljubljeno na temelju Kristusove pashe mogli uresničiti mi sami s svojimi močmi, pri tem pa bi se uprli na nek naravni razvoj, kateremu naj pripomoremo k udejstvovanju s svojo dejavnostjo, pri tem pa nam ne bi bilo treba računati na Boga in na dokončen božji poseg ob koncu časov.

Bog nam je dal sposobnosti zato, da jih uporabljamo, da s tem pomagamo drugim. Te sposobnosti moramo stalno razvijati, in ne ostati v preteklosti. Pričakovanje in upanje nas morata spodbuditi k prizadevanju, da bi ti življenje naredili bolj človeško.

d- upanje in načrtovana prihodnost

3 časovne kategorije:-
- bodočnost = futurum
- večnost = aevum
- prihodnost = adventim

Bodočnost- futurum je načrtovana prihodnost. Je rezultat človeških projektov, in jo človek lahko obvladuje, zato je v njej tudi malo prostora za upanje, saj ne pričakujemo nobenih presenečenj, kvečjemu kakšne odklone od načrtovanega.

e- upanje in usoda

V gr. mitologiji ni upanja, saj je ostalo zaprto, ko je Pandora izpustila zlo na svet. Poznajo samo varljivo upanje, ki samo podaljšuje člov. trpljenje, zato se gr. človek hoče rešiti upanja, da bo svoboden. Pri Grkih je bila usoda »moira« zapisana v zvezdah. Krščanstvo pa je religija upanja. To ji je tudi omogočilo zgodovinski uspeh. Naloga Cerkve je oznanjati razloge za upanje.

f- Upanje in utopija

Utopija je upanje brez vere in je popolnoma odvisna od človeka samega.

Dve vrsti utopistov:

-tisti, ki samo projicirajo svoje želje in pričakovanja v prihodnost, vendar ne pričakujejo uresničitve.

- tisti, ki se oplajajo ob SP izviroh. Človeku daje prihodnostni značaj in jih kvalitativno spreminja.

g- upanje in različni religiozni tokovi

- univerzalna duhovnost (religioznost da, vera v enega Boga ne)

Naloga teh religioznosti je, da člov. tolažijo, napovedujejo prihodnost,...

Imajo preproste odgovore na zapletena življenjska vprašanja in stanja.

Prepletajo se tudi z kršč. prvinami.

Upanje ima zelo omejeno vlogo, ponujajo samo različna upanja.

h- sedanost brez prihodnosti

Za sedanji čas, pozgodovinski, napovedujejo nastop pragmatizma. Sledi samo še izboljšanje in približevanje popolnosti. Odveč bodo umetnost, filozofija, religija, teologija.

Temeljne človeške pravice in družbene vrednote bodo zamenjali tržne vrednote. Svet postaja trg. Reklama je evangelij trga.

Cerkev zato stoji pred veliko nalogo, da bo človeka rešila tega mišljenja.

Krščansko upanje je samo eno upanje, v katerem trdno stojimo, je neomajno upanje na moči vstalega Jezusa Kristusa..

Bonaventura o upanju:

- upanje primerja letu ptice. Upanje človek lahko dvigne, mu da novih moči. Kot se ptica trudim da vzleti, tako se mora človek truditi v upanju.

Tomaž Akvinski o upanju:

- molitev je razlaga upanja. Je govorica upanja. Jezus je središče našega upanja. Kdor moli, upa. Molitev je upanje v udejanjanju.

15. Ljubezen v Svetem pismu SZ (172-178)

Celotno Jezusovo oznanjevanje je osredotočeno na zapoved ljubezni do Boga in do bližnjega, tako lahko rečemo, da je ljubezen **temeljni pojem** krščanske vere. Balthasar pravi, da je samo ljubezen verodostojna, kar izraža stanje »pokrščanskega« časa, v katerem se mora vera šele dokazati. Verodostojnost vere se izkaže predvsem v ljubezni tistih, ki so božjo ljubezen sprejeli in jo posredujejo naprej drugim ljudem. *Ljubezen* je v življenje uresničena vera in upanje. Vsaka krepost je pravzaprav izraz ljubezni in če je ljubezen duša krščanske eksistence, potem mora biti v središču in gonilna sila vseh krščanskih kreposti.

Sveto pismo: uporablja za ljubezen izraz glagol *ahab*, ki ga Septuaginta prevaja z glagolom *agapan*, samostalnik pa je *agape*. V SZ je največja zapoved ljubezen do Boga (5 Mz) in ljubezen do bližnjega (3 Mz).

a) Ljubi Gospoda svojega Boga: Namen Devteronomista je omogočiti v izvoljenem ljudstvu rast temeljne drže zvestobe Bogu, zato stalno naglašja izključno izbiro in odločitev za Jahveta, da ne bi ljudstvo zapadlo v idolatrijo. Izraz »ljubiti Jahveta« bolj izraža razmerje zvestobe in poslušnosti (uporaba v bogoslužju), kakor pa ljubezen v ožjem pomenu (prim.: »Poslušaj, Izrael ... Ljubi Gospoda ... z vsem srcem in vso dušo in vso močjo«). Vendar najdemo tudi izraze, ki na življenjski način (ne le bogoslužni) vključujejo ljubezen do Jahveta: **a)** obrazec izraelske vere »credere Deo« izraža pomen zaupanja in brezpogojne predanosti do božje milosti (ljubezni); **b)** dar "novega srca" (Jer, Ezk): gre za preoblikovanje človeka v najglobljem jedru **c)** nekateri psalmi izražajo izkustvo intimnosti z Bogom. V tem okviru ima

mesto spodbuda k ljubezni do Boga: Poslušaj Izrael: Gospod je naš Bog. Gospod edini, Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem in vso dušo in vso močjo!« (5 Mz 6,4-5). V skušnjavah idolatrije opazi devteronomist preizkušnjo, s katero Bog preizkuša ljubezen svojega ljudstva, kajti ljubiti Boga pomeni hkrati pripadati mu. *Ljubezen* do Boga je torej zvestoba in poslušnost, je stvar delovanja in ne zgolj čustvena kategorija.

Z vidika zaveze moremo razložiti tesno vez med ljubeznijo-poslušnostjo in polnostjo življenja, ki ga je deležno ljudstvo. Družabnik, ki se zaveze drži je deležen blagoslova. Blagoslov je posledica ljubezni in poslušnosti. Prav po ljubezni-poslušnosti bo izraelsko ljudstvo deležno sreče v obljubljeni deželi.

b) Gospod, tvoj Bog, bo obrezal tvoje srce: Devteronomist se ni ustavil pri spodbudah. Dejansko je bil Izrael stoletja neposlušen svojemu Bogu, zato nitna več smisla spodbujati k poslušnosti. Ostaja le še skrajno upanje, namreč, da bo Bog ustvaril svojemu ljudstvu učljivo, poslušno srce, in devteronomist prav to obljublja: »Gospod, tvoj Bog, bo obrezal tvoje srce in srce tvojega zaroda, da boš ljubil Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem in vso dušo, da boš mogel živeti« (5 Mz 30,6). Tako bo ljudstvo zopet usposobljeno za izvrševanje zapovedi ljubezni. Odpre se obzorje nove zaveze, ki bo nadomestila tisto na Sinaju, ki se je porušila zaradi stalne nezvestobe človeškega soudeleženca.

c) Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe: Bližnji ne sme postati žrtev mene samega in jaz se ne smem poviševati, nad mojim bližnjim. Merilo ljubezni do bližnjega je tisto živo prizadevanje, s katerim posameznik potrjuje, brani in oblikuje svoj lastni obstoj. Ta zapoved govori o zahtevi po bratskih odnosih znotraj izraelskega ljudstva. Levitik zahteva enakost v sodnih zadevah (3 Mz 19, 15-16); nato se ta odnos enakosti razširi še na druga področja, kot potrdilo in pravnomočnost teh zahtev, se obakrat nahajajo besede: »Jaz sem Gospod!«. Zapoved ljubezni do bližnjega prejme svojo določeno mesto v tem okviru kot opredelitev odnosov, ki morajo povezovati med seboj člane istega izvoljenega ljudstva; na drugi strani pa zahteva enak odnos do tujce. Zapoved hoče vključiti vsakega posameznega Izraelca v izvoljeno ljudstvo kot odgovorno in solidarno osebo, ki si prizadeva za zgraditev pravične družbe. Ugotoviti moramo še pomen formule: »Jaz sem Gospod«, ki se nahaja v tekstu kot razlog za dajanje in izpolnjevanje zapovedi. Gre za smorazodetje Boga, čigar čast je izvoljeno ljudstvo, katero pa zavrača njegovo ime. Tu je izražena volja Boga, ki je rešitelj in stvarnik izraelskega ljudstva in zahteva solidarnost in ljubezen med člani svojega ljudstva.

Postava Jahvetove zaveze z Izraelom povezuje v enoto dve temeljni zahtevi: zvestoba do Jahveta in dve dolžnosti do bližnjega: pravičnost in ljubezen. Obe zahtevi pa imata isti temelj: ljubezen do Jahveta, ki je iz čiste milosti osvobodil in izvolil Izraela.

Jahvetova odrešenjska obljuba je ljudstvu in njegovim voditeljem nanašala poslanstvo, da udejanjajo pravičnost in ljubezen da ubogih in zatiranih. »Pravičen« je samo človek, ki veruje v Jahveta in spolnjuje pravičnost in ljubezen do bližnjega. Obrazec »poznati Jahveta,« vključuje človekovo razmerje do bližnjega v razmerje do Boga samega. Na eni strani vera in čiščenje Boga, na drugi pa ljubezen in pravičnost do ljudi. Bog zaveze odklanja češčenje, kateremu se ne pridružuje pravičnost.

Ljubezen v NZ (178-189)

I. Sinoptiki: Kristusovo dokončno razodetje ljubezni

Jezusovo sinovsko razmerje do Boga je vključevalo spolnjevanje poslanstva, prejetega od Očeta. Beseda abba nastopa ravno v Jezusovi molitvi, ko se je v svoji poslednji noči brezpogojno daroval Očetovi volji za odrešenje in zveličanja vseh ljudi (Mr 14,36; Mt 25,39; Lk 22,42). Jezus je živel svoje sinovsko razmerje do Boga kot prvenstveno razsežnost svoje eksistenca; a v njegovem razmerju do Boga je bila vključena ljubezen do ljudi. **Ljubezen do**

Boga in ljubezen do ljudi, in to v neločljivi enoti - to je sestavljalo fundamentalno opcijo (temeljno odločitev, t. izbiro) njegovega življenja. Jezusov nauk o povezanosti med ljubeznijo do Boga in ljubeznijo do bližnjega je odsev tesne zveze, ki je v njegovem življenju obstajala med njegovim sinovskim razmerjem do Boga in njegovo ljubeznijo do ljudi.

Že v Stari zavezi se je pojavljalo vprašanje glede največje zapovedi. Jezus v prvem delu svojega odgovora samo povzame to starozavezno sestavino. Bolj izviren je pravzaprav v tem, da postavlja dejansko na isto raven zapoved ljubezni do Boga in do bližnjega. Res, da je učitelj Hillel nekaj desetletij pred Jezusovim nastopom oznanjal: "Ne povzroči svojemu bližnjemu ničesar, kar sam sovražiš: v tem je vsa postava. Vse drugo je samo razlag".

Pomen največje zapovedi je ta, da sta božji zahtevi združeni. Kristus je prišel kot pooblaščen glasnik dokončne Očetove besede ljudem. In ta beseda se vrti povsem okrog ene in iste osi: **ljubezni do Boga in do bližnjega**. Kdor se odpre za perspektive božjega kraljestva ni postavljen pred številne predpise, norme, prepovedi in zapovedi, ampak pred temeljno zahtevo. Zahteva se temeljna odločitev (opcija), izbira življenjskega obzorja, načina življenja - torej za konkretno izpolnjevanje ljubezni do Boga in bližnjega.

Ljubezen da bližnjega predstavlja jedro človekovega spreobrnjenja, poslednji poziv človeku, naj gre naproti Bogu, ki prihaja v svoji kraljevski moči. Prav zato ni brez pomena dejstvo, da zlato pravilo omenja **ljubezen kot dejavnost**. Opraviti imamo z dejavno ljubeznijo. Kakor hitro bi jo istovetili s čustvom, ji bi odvzeli moč. *Ljubezen* izziva človekovo delovanje. *Ljubezen* do bližnjega nikakor ni tekunica ljubezni do Boga in verskemu zadržanju, ampak v tej prejme temeljni razlog svojega obstoja. Razodetje Očetove ljubezni, ki nikogar ne izključuje in ki je vzor našega delovanja. V ljubezni do bližnjega se ne soočamo samo z božjo zahtevo, ampak tudi z načinom, ki je značilen za njegovo obnašanje do ljudi. **Zastonjsko in brezmejno Očetovo usmiljenje postane tako merilo, s katerim naj bi merili našo ljubezen do bližnjega.**

II. Nauk sv. Pavla

aa) Ljubezen do Boga in bližnjega pri Pavlu

Sv. Pavel vidi v ljubezni Boga do grešnega človeštva zadnji razlog za odrešitveno dejanje, izvršeno v Kristusovi smrti in vstajenju (Rim 5,8; 8.34-39; Ef 1,4-11; 2,4).

Krščanska ljubezen do bližnjega ima za svoj temelj ljubezen s katero je Kristus dal svoje življenje za ljudi (Ef 5;1.2): vsak človek je »brat, za katerega je Kristus umrl« (Rim 14,15; 1 Kor 8,11). Kristusov križ je vzpostavil vesoljno bratstvo, ko je odpravil vse pregraje, ki razdeljujejo ljudi. Znotraj tega gledanja, ki vsakega človeka vidi v Kristusovi luči (**visio christica**), ne more presenečati dejstvo, da ima sv. Pavel ljubezen do bližnjega za povzetek in polnost krščanske postave (Rim 13,8-10; Gal 5,1.6.13.14.22; 1 Kor 13,1-3; Kol 3,14): ljubezen do Kristusa in služenje Kristusu se konkretizirata (udejanjata) v ljubezni do ljudi in v službi ljudem, za katerih odrešenje in zveličanje je Kristus umrl.

Prvenstvena pomembnost, ki jo sv. Pavel prideva ljubezni do bližnjega v krščanski eksistenci, je v sorazmerju z resnobo praktičnih zahtev, ki jih nalaga iskrena krščanska ljubezen, ki je brez ljubezni do Boga ni. Gre za radikalno odpoved sleherni obliki egoizma (sebičnosti) prav do velikodušne odpovedi lastnim dobrinam v prid potrebnim (tistim, ki so v stiski) in do darovanja samega sebe drugim.

bb) Nadaljnje razsežnosti ljubezni pri Pavlu

Kakor za Kristusa, tako tudi za Pavla ljubezen ne predstavlja zgolj eno od lastnosti vernikov, atnpak mu pomeni osnovno življenjsko naravnost, ki utemeljuje posamezne izraze poslušnosti božji volji.

Toda poleg tega vidika, ki je padoben evangeljskemu izročilu, itna Pavel tudi svoj izviren pogled:

1. *Ljubezen je sad Duha.*

V Kristusu je bilo podarjeno ljudem odrešenje kot dar Duha, ki je vir novih moči za ljubezen; v pismu Galačanom izrecno pove, da moramo jemati ljubezen kot sad Duha (5,22). Še bolj izrecno je ta povezava naznačena v drugem odlomku iz pisma Rimljanom: ljubezen, ki je v Bogu in ki opredeljuje njegovo delovanje v zgodovini, je izlito v srca vernikov po daru Svetega Duha (5,5).

2. *Ljubezen gradi.*

Vernik je poklican., da živi v skupnosti, v tesni povezanosti z brati, solidaren z njimi in od njih odvisen. Vsakdo je odgovoren za rast svojega brata in graditev občestva. To je podobno človeškemu telesu. ki ga sestavljajo mnogi in različni udje, vendar so med seboj življenjsko povezani. *Ljubezen* je tista, ki nas osvobaja od izključnega ukvarjanja s samimi seboj in nas odpira za svet bližnjega, za njegovo slabost in krhkost, za njegovo potrebo po pomoči pri rasti in zorenju. Obenem pa usposablja vernike, da postajajo konstruktivne, prvine v Cerkvi ter živi udje Kristusovega telesa.

Tako smemo imenovati ljubezen moč, ki vernika vključuje v skupnost (socializira in solidarizira), ki ga usposablja za graditev Cerkve, za spodbujanje rasti in harmoničnega napredovanja Kristusovega telesa (prim. Ef 4,16).

cc) Hvalnica ljubezni

Sv. apostol Pavel nam je v **1 Kor 13** o ljubezni podal sliko brez primere: Ljubezen je potrpežljiva, dobrotljiva, ni nevoščljiva, ljubezen se ne ponaša. se ne napihuje, ni brezobzirna, ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega. Ne veseli se krivice. veseli se pa resnice. Vse opraviči, vse veruje, vse upa, vse prenese« (1 Kor 13,4-7).

Poglavje je razdeljeno na tri dele:

1. Na prvem mestu govori o ničnost vsake krščanske »popolnosti«, ki ni oblikovana od ljubezni (v. 1-3). Karizme ne veljajo prav nič, če manjka ljubezni. Tu ni govora o večji ali manjši stopnji, ampak o biti ali ne biti krščanske eksistence. Ta je v ljubezni ali pa sploh ne obstaja. Kristusovo odrešenje vstopa v človeško zgodovino kot ljubezen.

2. Pavel nato opiše dejavno moč ljubezni (v. 4-7). Ta navdihuje mnogoštevilna dejanja in odnose, vsi pa imajo za svoj cilj bližnjega. Iz celotnega naštevanja učinkov ljubezni, moremo spoznati, da je ljubezen globoka dejavno počelo, ki spodbuja vernika k delovanju v skladu z načeli solidarnosti, soodgovornosti. odprtosti za drugega.

3. Tretji del poglavja (v. 5-13) pa izpostavi večnostno in popolno veljavo ljubezni: “Za zdaj pa ostanejo vera, upanje. ljubezen, to troje. Največja od teh pa je ljubezen” (v. 13). Tako je ljubezen »duša in navdihovalka uresničevanja vseh kreposti. **Ljubezen je “vez popolnosti”** (Kol 3,14); je (notranji) lik kreposti; medsebojno jih včlenja in ureja; je vir in cilj njihovega krščanskega uresničevanja« (KKC 1827).

Vsem karizmam je lastno, da so začasnega značaja. Niti veri in upanju ni ohranjen večni obstoj. V dokončnem, prihodnjem nebeškem kraljestvu bo ostala le še ljubezen Toda ta dokončna prihodnost je navzoča že sedaj prav v moči ljubezni.

III. Nauk sv. Janeza

aa) V evangeliju

Kristus daje Očetovi ljubezni odgovor z darovanjem svojega življenja za odrešenje človeštva (Jn 10,15,18). Kristjan ljubi Kristusa, in sicer zato, ker hoče dajati odgovor na Kristusova ljubezen. Kristjan ve, kako veliko ljubezen mu je izkazal in jo stalna izkazuje Kristus. To prebujajo v Kristjanu odgovor, ki je v tem, da ljubi Kristusa.

Kristjanova ljubezen do Kristusa je torej odgovor na Kristusovo odrešenjsko ljubezen. Zaradi tega si kristjanova ljubezen do Boga privzema svojo konkretno oblika v ljubezni do Kristusa (Jn 17.21-23).

Ljubezen do bližnjega ima v 4. evangeliju isti kristološki (v Kristusu zakoreninjeni) temelj kakor ljubezen do Boga. Sv. Janez to označuje kot **»novo zapoved«** - Kristusovo zapoved v najodličnejšem pomenu - **»moja zapoved«**.

Novost kristjanove ljubezni je ravno v tem da ljubi bližnjega, ker je Kristus ljubil ljudi in jih še vedno ljubi. **V krščanski ljubezni do bližnjega je navzoča deležnost pri občestvu trinitarnega življenja.** Z drugimi besedami: krščanska ljubezen do bližnjega je deležnost tistega neizmerno veličastnega občestva življenja, ki večno prekipeva v brezdajnih globinah troedinega Boga!

bb) Janezova teologija ljubezni v poslovnem govoru

»Bog je ljubezen« (1 Jn 4,8; 16;1), ki izraža ravnanje Boga v tem, da nam je dal svojega, edinorojenega Sina, ki je postal človek ter je umrl za naše odrešenje; Bog Oče, ima pri tem absolutno zastojno (milostno) iniciativo najvišje ljubezni v podaritvi svojega Sina v odrešenje človeštva (1 Jn 3,16).

Da je bilo poslanje Sina največji izraz Očetove ljubezni, izpričuje tudi 1 Jn: **»Božja ljubezen do nas se je razodela tako, da je Bog poslal v svet svojega edinorojenega Sina, da bi živeli po njem. Ljubezen ni v tem, da bi bili mi vzljubili Boga. On nas je vzljubil in poslal svojega Sina v spravo za naše grehe«** (4,9-10). Janez pa se ne ustavi pri tej izjavi. Poudari, da je Bog po svoji definiciji ljubezen (1 Jn 4,16).

V svojem zgodovinsko-odrešenjskem delovanju se Bog razodeva takšen, kakršen v resnici je: ljubezen. Pri nas vedno obstaja med tem kar smo in med našo ljubezen določena razdalja katero moremo zmanjšati, nikoli pa popolnoma odstraniti. Pri Bogu Jezusa Kristusa pa obstaja popolno ujemanje, harmonija med biti in ljubiti.

Zahteva po življenju v ljubezni. Človek bi pričakoval, da bo Janez na podlagi razodetja, da je Bog ljubezen, zahteval od ljudi, da vračajo ljubezen tistemu, ki jih je prvi ljubil. On pa izvaja (za nas) presenetljive sklepe: naša dolžnost je, da ljubimo drug drugega: **»Preljubi. Ljubimo drug drugega, ker je ljubezen od Boga«** (1 Jn 4,7); **»Preljubi, če je Bog tako vzljubil nas, srno tudi mi dolžni ljubiti drug drugega«** (1 Jn 4,11). Ljubezen ima svoje središče v Očetu, od njega se razširja na Sina in po njem v Svetem Duhu na nas. Gibalna moč krščanskega razodetja je v tem, da božje samopriobčenje svetu povzroči v veri človekovo podarjanje drug drugemu.

Kristusova zapoved. Sedaj moremo bolje razumeti okvir Jezusove zapovedi: **»Novo zapoved vam dam: Ljubite drug drugega! Kakor sem jaz ljubil, tako tudi vi ljubite drug drugega«** (Jn 13,34). In kako nas je On ljubil? Tako, da je daroval svoje življenje za svoje prijatelje (prim. Jn 15,13), kar pomeni: **»On je dal življenje za nas, in tako smo tudi mi dolžni dati življenje za brate«** (1 Jn 3,16). Ko človek odgovarja na božjo ljubezen z ljubeznijo do bližnjega, ima delež pri življenju Boga samega, ki je ljubezen. Kdor ljubi bližnjega, **»je rojen iz Boga,«** **»pozna Boga«** in **»je**

Bog v njem in on v Bogu« (1 Jn 4,7.16; 3,17); kdor pa ne ljubi bratov, **»nima večnega življenja,«** **»ostane v smrti,«** **»ne pozna Boga«** (1 Jn 3,15; 4,6; prim. 2,9-11).

Kdor ljubi Boga ljubi tudi brate »Tisti, ki ljubi Boga, naj ljubi tudi svojega brata!« (Jn 4,21); **»Če kdo pravi: "Ljubim Boga", pa sovraži svojega brata, je lažnivec«** (1 Jn 4,20); **»Kako more biti božja ljubezen v človeku, ki ima premoženje in vidi, da je brat v pomanjkanju, pa zapira svoje srce pred njim«** {1 Jn 3,17). Ko učenci ljubijo drug drugega, posnemajo Jezusovo ljubezen, ki jo prejemajo tudi vase. Zato pravi Jezus: **»Kakor je Oče ljubil mene, sem tudi jaz ljubil vas. Ostanite v moji ljubezni!«** (15,9). In dalje: **»To je moja zapoved. da ljubite drug drugega, kakor sem vas ljubil jaz«** {Jn 15,12).

Občestvo z Očetom in njegovim Sinom Jezusom Kristusom. Janez je hotel v svojem prvem pismu podati razpoznavne in temeljne kriterije občestva z Bogom. Končno so ti povzeti v veri in ljubezni, ali bolje: v ljubezni, ki temelji v oklepanju vere. Če je Bog Ljubezen - in kot takšen se nam razodeva -, potem velja naslednja ugotovitev: »**Bog je ljubezen. zato tisti, ki živi v ljubezni, živi v Bogu in Bog živi v njem**« (1 Jn 4,16).

V nas je resnično življenje samo, če ljubimo brate tako, kakor je Kristus nas ljubil in kakor nas ljubi Oče. Smo pa že sedaj mrtvi, če ne ljubimo.

Kristjanova ljubezen do bližnjega ima svoj izvir v praživljenju ljubezni troedinega Boga in je deležnost pri tem božjem življenju samem. Krščanska eksistenca ima svoj povzetek v veri v Kristusa in v bratski ljubezni (1 Jn 3,23), v takšni ljubezni, ki se učinkovita udejanja v prid potrebnih (1 In 3,1-19).

18. Ljubezen – božji način (so)bivanja in povabilo v božje območje (191-196)

Ko govorimo o ljubezni, moramo imeti pred očmi troedinega Boga, ki je ljubezen, v večnem trinitaričnem dialogu in v dialogu s svojim stvarstvom (človekom). Oče je *pradarovanje*, *prasklanjanje* k Sinu; v božjih troosebnih odnosih so podani vsi predpogoji za vsakršno kenozo v stvarstvu. Odnosnost spada k bistvu osebe (*relatio subsistens*).

Bog v stvarstvu deluje v skladu s svojo naravo, ki je ljubezen. *Mysterium iniquitatis* je le druga plat *mysterium salutis*; Bog pomanjkljivost in krivdo odene s še večjo ljubeznijo. Na križu se v nemoči razodene vsemogočnost ljubezni.

Bog je *communio*, zato je temeljni povedek o krščanskem Bogu: *Bog je ljubezen. Bog je troedin* pa je razlaga tega dejstva in temeljna razlika glede na bogove drugih verstev. Ljubezen spoštuje razliko in hkrati zedinja. Tri osebe tako živijo v neuničljivi perihoretični enoti skupnosti.

Trditev *Bog je ljubezen* je tudi dober temelj teološke antropologije, ki gleda Boga in človeka med ljudmi z vidika Trojice. To je značilnost krščanske vere, ki izhaja iz trinitarične ontologije ljubezni.

Sveto pismo pove, da je ljubezen deležnost božjega življenja (1 Jn 4,8.16). Je božji dar, ki se udejanja po Svetem Duhu in vabi k deleženju pri velikonočni skrivnosti, v kateri je krščanska ljubezen zakoreninjena.

V trinitaričnih odnosih najdemo temelj človeka vrednega življenja. Osebe so *enkratne*, a vključene v *občestvo*, ki predpostavlja *različnost*. Razpoznavno znamenje ljubeznin je *naravnost na osebo* na način *sprejemanja* in *podarjanja*.

Človek je toliko oseba, kolikor je poklican v življenje po osebnem klicu Boga; od tega dialoškega odnosa je odvisna sposobnost za dialog z drugimi ljudmi. Izpolnjevanje največje zapovedi (Mt 22,37-39) je uveljavljanje perihoreze. Trojica je model za sobivanje.

Psihologija povezuje sposobnost ljubezni z zrelostjo, saj zahteva poznavanje in temeljno sprejemanje sebe, razpoložljivost in zavzetost za dobrobit bližnjega (nasprotje apatiji).

Brez ljubezni je pravičnost legalizem, upanje egoizem, zvestoba usužnjenost.

Cerkev je vesoljni zakrament odrešenja, ki razodeva in uresničuje skrivnost božje ljubezni do človeka (prim. CS 45,1).

Nobene ljubezni ni brez predhodne božje ljubezni v Kristusu, ljubezni do Boga ni brez ljubezni do bližnjega, brez ljubezni ni vere in ljubezen ne more biti njen nadomestek.

19. Povezanost božjih kreposti (197-201)

Vera je temelj celotnega nadnaravnega življenja

V veri, upanju in ljubezni se uresničuje človekova temeljna naravnost na Boga, hkrati pa so vse tri kreposti eno samo dinamično odrešensko počelo. V svojem medsebojnem vplivanju določajo vse kristjanovo življenje v njegovem odnosu do Boga in v skladu s tem do ljudi.

Vera ne predpostavlja nadnaravnega, nadnaravno pa predpostavlja vero. Ker je vera pritrnitev razuma, z vero nadnaravno oekonomijo dojamemo kot realno.

Po veri začnemo spoznavati Boga v božjem spoznanju, z vero začnemo osebno občestvo z Bogom in z njo začnemo živeti skrivnost nadnaravne poklicanosti k prijateljstvu z Bogom. Bivanje dobi novo smer, se vključi v božji odrešenski načrt in sklep. Verovati pomeni pustiti Bogu da je Bog in ne postavljati sebe (a ne, Andrej) na njegovo mesto.

Upanje predpostavlja vero

Vera v Vstalega nas usmerja k paruziji, popolnemu razkritju v slavi. Tu se združujeta upanje in vera; odrešenje, ki je realno, je tudi predmet upanja. To povezuje tudi Heb 11,1: *Je pa vera obstoj resničnosti, v katere upamo, zagotovilo stvari, ki jih ne vidimo*. Vera je začetek upanja na zveličanje, saj verujemo Bogu, edini verodostojni priči; ravno tako pa se vera ne more začeti brez osnovnega (za)upanja Bogu in hrepenenja po zveličanju. Obup pomeni zato tudi izgubo vere.

Ljubezen je udejanjena vera in živeto upanje

Po Pavlu vera vsebuje tudi ljubezen, ki je dejavni odgovor na božjo ljubezen. Pavel ne govori dosti o povezanosti vere in ljubezni, a jo priznava: *ljubezen vse veruje, vse upa* (1 Kor 13,7). Tri božje kreposti so trije neločljivi vidiki človekove naravnosti pred Bogom.

Pri Janezu je vera v Jezusa edina pot do odrešenja in odgovor na ljubezen Boga, ki nas je prvi ljubil. Najbolj jasno pokaže na povezavo med ljubeznijo do Boga in ljubeznijo do soljudi.

Ljubezen je forma vseh kreposti. Vera je njena predpostavka, saj vključuje hrepenenje po prijateljstvu z Bogom (tu je tudi upanje!). Vera je popolna le, če jo oblikuje ljubezen. Zaupanje v Boga, lastno veri, je popolno le, če ga v ljubezni sprejmemo o prijatelja.

Upanje razpoloži za ljubezen; je hrepenenje po ljubečem zedinjenju z Bogom.

Vera, upanje in ljubezen – ogrodje krščanske eksistence

Vera je naravnost, da svojo končno trdnost iščemo v Bogu (ni le razumska pritrnitev). Ker sadov odrešenja še ne uživamo dokončno, vključuje tudi upanje, ki odrešenje prejema kot milost. Vera in upanje vključujeta ljubezen, saj je odpoved samopotrjevanju in zaupanje v Boga začetek izročitve Bogu.

Vera, ki ve, postane tudi *vera, ki upa* na to, kar že sedaj okuša, in *vera, ki ljubi* in že sedaj živi to, kar pričakuje.

Gre za tri temeljne naravnosti opravičenega človeka do Boga in sočloveka.

Teološke kreposti prihajajo od Boga in k njemu vodijo, opredeljujejo celotnega človeka in so neločljivo povezane med seboj, ljubezen, ki je izpolnitev občestva, bo ostala tudi v večnosti.